

Slovak Telekom, a. s., Bajkalská 28, 817 62 Bratislava

Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií
a poštových služieb
Odbor správy frekvenčného spektra
Továrenská 7
Bratislava

Klicken oder tippen Sie hier, um Text einzugeben. | Vaše číslo: -

Vybavuje: | Klicken oder tippen Sie hier, um Text einzugeben.

2. septembra 2024 | Pripomienky spoločnosti Slovak Telekom k verejnej konzultácii návrhu možnosti obnovenia individuálnych práv na používanie frekvencií z frekvenčného pásma 900 MHz do dňa 31. decembra 2028

Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb, odbor správy frekvenčného spektra (ďalej len „úrad“) zverejnil dňa 2. augusta 2024 na verejnú konzultáciu návrh k možnosti obnovenia individuálnych práv na používanie frekvencií z frekvenčného pásma 900 MHz (ďalej len „Výzva“) podľa § 17 zákona č. 452/2021 Z.z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZEK“) a vyzval dotknuté osoby na predkladanie pripomienok.

Spoločnosť Slovak Telekom, a.s. (ďalej aj ako „Telekom“) ako dotknutá osoba predkladá nasledujúce pripomienky.

1. Obnovenie individuálnych práv do 31. decembra 2028

V prvom rade oceňujeme skutočnosť, že úrad vyhovel návrhom našej spoločnosti a ďalších zainteresovaných subjektov a konzultuje obnovenie individuálnych práv na používanie frekvenčného pásma 900MHz (ale aj pásma 2100MHz) nielen do 7. septembra 2026, ale až do 31. decembra 2028.

Ako sme odôvodnili aj v našich pripomienkach z 3. júna 2024, s ohľadom na deklarovaný dlhodobý zámer, ktorý má úrad s frekvenčným pásmom 900MHz, ide o jediné racionálne riešenie, ako s predmetným pásmom v rokoch 2026 až 2028 naložiť.

Konkrétne, úrad jednoznačne, zreteľne a s vylúčením iných možností prezentoval zámer uskutočniť multispektrálnu aukciu na pridelenie početných mobilných frekvencií na obdobie rokov 2029 – 2048, pričom súčasťou tejto aukcie má byť aj frekvenčné pásmo 900 MHz; je preto potrebné tento zámer zohľadniť už pri nastavovaní parametrov navrhovaného obnovenia

individuálnych povolení a vysporiadať sa s celým časovým rámcom rokov 2026-2028. Na takéto rozhodnutie existuje viacero dôležitých dôvodov:

- a) Je všeobecne známou skutočnosťou, že mobilné komunikácie sú finančne veľmi náročným odvetvím. Priemerný investičný cyklus jednotlivých generácií mobilných sietí je len približne 8 rokov.

Po zrušení viac ako dva roky pripravovanej aukcie frekvenčného spektra v pásme 900MHz a 2100MHz začiatkom t.r. sa mobilný sektor dostal do bezprecedentnej situácie, v ktorej operátori namiesto zabezpečenia dlhodobej investičnej stability pre obidve pásma (plánované pridelenie do r. 2045) čelia neistote, či a v akom rozsahu budú môcť tieto dôležité pásma využívať už po uplynutí 1,5 roka, teda menej ako 20% životného cyklu mobilných sieťových zariadení. Už dnes sme mali v Telekomo objednávať nové sieťové zariadenia na nasadenie po r. 2026 a už dnes je na objednanie a inštaláciu takýchto zariadení v štandardnom režime neskoro.

Len kombináciou obnovy individuálnych práv do konca roka 2028 a následnej multispektrálnej aukcie zabezpečí úrad časový horizont poskytujúci dostatočnú predvídateľnosť pre realizáciu zložitých investičných rozhodnutí, ktoré stoja pred mobilným sektorom už v súčasnosti.

- b) Na druhej strane, a ako správne uvádza aj úrad, žiadny potenciálny nový záujemca nie je objektívne spôsobilý realizovať obchodný prípad investície do mobilného spektra v časovom horizonte 2-3 roky. Ak by bol takýto záujem aj deklarovaný, išlo by s určitosťou len o špekuláciu: lacný nákup a následný drahší predaj mobilnému operátorovi (niektorému z už dnes existujúcich), na úkor štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.
- c) Pretrvávajúca neistota vo využívaní významnej časti mobilného spektra neprospieva ani dosiahnutiu cieľov Digitálnej dekády EÚ, ktorá predpokladá v roku 2030 plošné pokrytie 5G.
- d) Naopak, ďalšou výhodou obnovy individuálnych povolení do 31.12.2028 je poskytnutie dostatočného časového priestoru pre realizáciu spojenia frekvenčného pásma 900 MHz do ucelených blokov (reshuffling), čo následne uľahčí aj prechod na novopridelené 2x5MHz bloky pre obdobie r. 2029 – 2048 a aj rýchlejšie budovanie pokrytia 5G vo všetkých dostupných frekvenčných pásmach.

Nadalej zastávame názor, že realizácia tohto záväzku by mala prebehnúť formou komerčných rokovaní operátorov, ktorí výsledok týchto rokovaní následne predložia na schválenie úradu; teda cestou, ktorá sa osvedčila aj pri reshufflingu pásma 1800MHz.

Na zváženie zo strany úradu dávame v predmetnej súvislosti len určenie časového rámca realizácie reshufflingu; ako realistická lehota sa v tejto súvislosti javí 31. december 2027.

- e) Obnovenie individuálnych povolení do konca r. 2028 uľahčí úradu aj zabezpečenie avizovanej povinnosti v rovnakom predpokladanom časovom rámci prevádzkovať sieť v štandarde GSM. V súčasnosti je prídelenie preferenčných kanálov rozdelené relatívne rovnomerne medzi všetkými operátormi a zachovanie tohto rozdelenia je pre poskytovanie GSM v prihraničných oblastiach všeobecne a v Bratislave osobitne nevyhnutné.
- f) V neposlednom rade umožňuje obnova individuálnych práv do r. 2028 úradu dôslednejšie analyzovať potrebu zabezpečenia povinnosti veľkoobchodnej ponuky, osobitne MVNO, a to aj v závislosti na komerčnom vývoji na trhu mobilných komunikácií, a prípadne sa s takouto povinnosťou vysporiadať s účinnosťou od r. 2029. Ukladanie takejto povinnosti na obdobie 3 rokov by s ohľadom na vysokú investičnú náročnosť prípravy takéhoto prístupu nebolo primerané ani v situácii, ak by si reguláciu MVNO vyžadoval stav súťaže na trhu (čo si podľa v minulosti viackrát opakovaného a podrobne odôvodneného názoru našej spoločnosti nevyžaduje).
- g) Pre udržanie kvality mobilnej siete GSM je rovnako dôležité, aby sa bez detailnej diskusie medzi držiteľmi frekvenčných prídelení nemenil ani počet a určenie preferenčných kanálov, desaťročia využívaných jednotlivými operátormi na zabezpečenie pokrytia prihraničných oblastí, vrátane Hlavného mesta SR Bratislavy, jediného hlavného mesta na svete s katastrálnym územím priamo susediacim s dvomi inými štátmi. Aj túto požiadavku je možné zabezpečiť len obnovením súčasných prídelení spektra. Mobilná technológia GSM síce dosluhuje, pásmo 900MHz je ale jediným pásmom pod 1GHz, v ktorom je táto technológia na Slovensku a v Európe dlhodobo prevádzkovaná. Postupným preladovaním iných, vyšších frekvenčných pásiem z 2G/GSM a 3G/UMTS na novšie technológie význam pásma 900MHz pre GSM paradoxne neklesá, ale práve naopak narastá a už v súčasnosti je jasne viditeľný trend zachovať 900MHz ako pásmo najlepšie zabezpečujúce bazálne pokrytie územia technológiou GSM ako posledné pásmo, v ktorom bude predmetná mobilná sieť prevádzkovaná. V predmetnej súvislosti pripomíname, že relatívne pomalé znižovanie objemu GSM prevádzky je vo veľkej miere závislé aj od výmeny terminálov na strane zákazníkov, ktoré nemáme ako mobilný operátor plne pod kontrolou a pre mnohých koncových užívateľov môže byť finančne náročné.

2. Povinnosť prevádzkovania siete GSM/UMTS

Úradu je z predchádzajúcich vyjadrení našej spoločnosti dobre známe, že Telekom dlhodobo a konzistentne odmieta ukladanie dodatočných povinností vo vzťahu k akýmkoľvek skôr prideleným frekvenčným rozsahom. Každá povinnosť, ktorá nebola podniku známa už pred nadobudnutím individuálnych práv na používanie dotknutých

frekvencií, tzn. bola úradom požadovaná až po skončení pôvodného výberového konania na daný frekvenčný rozsah, mení obchodný prípad ich nadobudnutia a využitia a priamo a bezprostredne tak podnik pri dobromyseľnom využívaní takýchto frekvencií poškodzuje.

Tento záver sa v plnom rozsahu vzťahuje aj na obnovenie frekvenčných prídeltov, ak ide o obnovenie neumožňujúce odôvodniť nový obchodný prípad (znovu)nadobudnutia právneho titulu k frekvenciám, teda aj na konzultovanú obnovu o 3 kalendárne roky. Ako už uvádzame vyššie, 3 roky nepredstavujú ani 50% priemerného investičného cyklu jednotlivých generácií mobilných sietí.

Ak sa má v jednotlivých prípadoch táto zásada nedodržať, takémuto regulačnému rozhodnutiu musí predchádzať určenie príslušného relevantného trhu, s použitím trojkriteriálneho testu, a následne jeho analýza a určenie významného podniku (SMP), ak sa takýto podnik, resp. podniky na príslušnom relevantnom trhu nachádza, resp. nachádzajú.

Zohľadňujúc najlepšiu európsku regulačnú prax preto očakávame, že úrad pred uložením navrhovanej povinnosti vykoná takúto analýzu relevantného trhu, a to vrátane SWOT analýzy prevádzkovania siete GSM do konca roku 2028 a vyčíslenia celospoločenských benefitov z jej prevádzkovania a porovná ich s dodatočnými nákladmi operátorov na udržiavanie siete GSM mimo časový rámec komerčnej efektívnosti.

Bez možnosti posúdenia takejto analýzy relevantného trhu nie je z našej strany k navrhovanej povinnosti možné definitívne vyjadrenie. Predbežne si takúto povinnosť v Telekom predstaviť vieme, avšak okrem vyššiespomenutého len za dodržania nasledovných podmienok:

- a) S ohľadom na technologický a komerčný vývoj na Slovensku má regulačný význam ukladať už len prevádzkovanie siete GSM. Siete UMTS boli v podmienkach SR buď už vypnuté alebo ich vypnutie bolo prinajmenšom ohlásené a má byť podľa verejne dostupných informácií dokončené ešte pred koncom r. 2025.
- b) V záujme regulačnej istoty a na zabránenie neodôvodniteľných nákladov do dožívajúcej technológie je potrebné definovať, že predmetná povinnosť sa má vzťahovať len na už prevádzkované siete a v stave, v akom sú v súčasnosti prevádzkované, bez povinnosti poskytnúť na 2G technológii národný roaming, ale súčasne aj bez obmedzenia takejto možnosti.

Prípadné medzioperátorské riešenie vo forme národného roamingu by malo v súlade so zásadou efektívneho využitia frekvenčného spektra zostať v rovine komerčnej dohody, za predpokladu vzájomnej výhodnosti.

- c) Nakoľko Európsky kódex elektronických komunikácií (EECC) predpisuje zásadu technologickej neutrality, úrad sa pred uložením povinnosti využívať konkrétnu technológiu (rovnako samostatnú GSM ako aj pôvodne navrhovanú GSM alebo UMTS) musí vysporiadať aj s touto požiadavkou.

3. Závazok národného roamingu

Vo vzťahu k regulačnej akceptovateľnosti záväzku národného roamingu odkazujeme v plnom rozsahu na vyjadrenie k povinnosti prevádzkovania siete GSM (bod 2 vyššie), vrátane z našej strany vyžadovanej analýzy relevantného trhu a SWOT analýzy, aj tu v súlade s najlepšou regulačnou praxou.

Na dôsledné dodržanie zásady neukladania dodatočných povinností vo vzťahu k skôr prideleným frekvenčným rozsahom, ako aj zásady nediskriminácie sú kľúčové nasledovné aspekty:

- 1) Úrad by mal preferovať komerčnú dohodu o národnom roamingu pred regulovaným prístupom a mal by vytvoriť aj časový priestor na dosiahnutie takejto dohody. Aj v podmienkach Slovenskej republiky bolo opakovane potvrdené, že takáto dohoda je obchodne možným a regulačne a technicky lepším riešením ako regulácia.
- 2) Závazok národného roamingu sa musí týkať len obnovovaných frekvencií z pásiem 900MHz a 2,1GHz.
- 3) Závazok národného roamingu sa musí týkať až obdobia od 8.9.2026, odkedy je uplatniteľný nediskriminačne na všetkých držiteľov frekvenčných prídelení v pásme 900MHz.
- 4) Predpokladom vzniku záväzku národného roamingu by v každom prípade malo byť vysporiadanie všetkých predchádzajúcich záväzkov z minulosti poskytnutého národného roamingu. Je regulačne neodôvodniteľné a až morálne zavrhnutiehodné nútiť za použitia štátnej moci do poskytovania národného roamingu podnik, ktorý v minulosti dobromyseľne takýto prístup poskytol a umožnil svojmu konkurentovi začatie prevádzkovania mobilných služieb, doteraz ale neobdržal za tento prístup úhradu.

Vo vzťahu k vecnému rozsahu záväzku národného roamingu navrhujeme a požadujeme nasledovné úpravy:

- a) Vypustenie technológie 5G z navrhovaného záväzku. Ide o vôbec najdôležitejšiu pripomienku zo strany Telekomu; aj keď obsahovo sme presvedčení, že ide len o nedopatrenie, resp. nezohľadnenie dostatočnej úrovne detailu v prvotnom návrhu úradu. S ohľadom na identickú štartovaciu čiaru všetkých štyroch mobilných

operátorov pri výstavbe siete v štandarde 5G totiž neexistuje žiadny relevantný regulačný dôvod, prečo by mal byť ktorýkoľvek z nich zvýhodňovaný národným roamingom.

V súčasnom stave prevádzkovania 5G mobilných sietí na Slovensku, tzn. v režime NSA (Non Stand Alone, časový rámec prechodu jednotlivých mobilných operátorov na SA – Stand Alone režim nie je nateraz zrejmy) by navyše 5G národný roaming v prípade štvrtého operátora ani nebol možný, nakoľko tento postráda tzv. kotviacu (anchor) frekvenciu, voči ktorej by bolo možné NSA 5G ukotviť.

- b) Úplne inú genézu mala výstavba sietí v dožívajúcom štandarde GSM, dôsledkom je ale rovnako legitímna požiadavka na vypustenie tejto technológie z rozsahu regulovaného národného roamingu. Odôvodnenie pozri v bode 2, písm. b) vyššie.
- c) Vo vzťahu k cene za poskytovanie národného roamingu pri odôvodnení povinnosti na str. 7 konzultovaného materiálu úrad správne uvádza, že „má byť stanovená držiteľom individuálneho povolenia v súlade s konkurenčnými a nediskriminačnými podmienkami“ na trhu, tzn. na úrovni komerčne dostupných cien národného roamingu. Pri formulovaní samotnej povinnosti už ale úrad skĺzol do množstva neurčitých a ťažko vykonateľných podmienok (tretí a štvrtý odsek navrhovaného záväzku), ktoré je potrebné nahradiť jednoduchým a ľahko vykonateľným odkazom na povinnosť poskytnúť národný roaming za komerčne určenú cenu.

Osobitne znovu poukazujeme aj na nevyhnutnosť obmedziť záväzok národného roamingu len na dnes štandardnú technológiu 4G.

- d) Zrejme len nedopatrením vypadla podmienka poskytnúť národný roaming na základe NDA, ako to úrad viackrát navrhoval už v minulosti a ako to zodpovedá najlepšej regulačnej praxi.
- e) Z odôvodnenia navrhovaného záväzku je zrejme, že oprávneným záujemcom má byť ten z existujúcich (štyroch) mobilných operátorov, ktorý nie je držiteľom frekvencií z frekvenčného pásma pod 1GHz. Tento úmysel úradu je za splnenia podmienok uvedených vyššie racionálny; definíciu oprávneného záujemcu je ale potrebné precizovať tak, aby sa zaňho nemohol považovať aj iný subjekt deklarujúci poskytovanie verejných mobilných elektronických služieb a aby sa tak – nechcene – nemiešal režim národného roamingu a MVNO prístupu.

4. Jednorazová úhrada

Navrhovanú jednorazovú úhradu musíme žiaľ hodnotiť ako špekulatívnu, pretože sa odvoláva na možné budúce pridelenie spektra na r. 2029-2048, ktorého detaily nie sú ešte známe (a už vonkoncom neboli konzultované).

Popritom úrad pomerne zmätočne navrhuje použiť metodiku určenia jednorazovej úhrady z aukcie na frekvenčné pásma 900 a 2100MHz, o ktorej je už v súčasnosti zrejmé, že bola zrušená a nebude nikdy realizovaná; ide teda v najlepšom prípade len o akademicky zaujímavú hodnotu, bez akéhokoľvek prepojenia na regulačnú prax. Úrad navyše nijakým spôsobom pri vyhodnocovaní benchmarku koncových cien pre pridelenie frekvencií z tohto frekvenčného pásma v Európe realizovaných za posledných 10 rokov nezohľadnil, že plánuje predmetné frekvencie z komerčného a technologického hľadiska významne zaťažiť navrhovanými povinnosťami národného roamingu a prevádzkovania siete GSM/UMTS.

Naopak, nakoľko ide o obnovu dlhodobo využívaných frekvenčných prídelení a v súlade s konzistentne a bezvýhradne uplatňovanou regulačnou praxou úradu za celé viac ako 30-ročné obdobie jeho fungovania navrhujeme a žiadame stanovenie jednorazovej úhrady na základe v minulosti zaplatených jednorazových úhrad; takéto riešenie napokon komunikoval vo vzťahu k obnove prídelení v pásme 900MHz až donedávna aj samotný úrad a nijako neodôvodňuje, prečo by sa mal od neho odchýliť.

5. Splatnosť

Pokiaľ ide o splatnosť jednorazovej úhrady za pridelenie frekvencií, so splatnosťou v celku a bez splátok vo 4. štvrtroku 2024 súhlasíme.

S pozdravom,

.....
(podpísané kvalifikovaným elektronickým podpisom)

Slovak Telekom, a.s.

Mgr. Marek Chovanec

Manažér regulačných záležitostí

Na základe Podpisového poriadku spoločnosti Slovak Telekom, a.s.